

SALAMETSÄSTYKSEN MONET KASVOT OSA 2

TEKSTI JA KUVAT: HENRI VIITANEN

Seuraavat tapahtumat eivät edusta omia toimintatapojani ja en ota kantaa siihen ovatko tapahtumat oikeutettuja vai eivät. Tiedän vain, että retki oli lainvalvojan näkökulmasta ”kyseenalainen” ja minua pyydettiin mukaan tuodakseni esille yhden näkökulman.

Mosambik, Tammikuu 2008. Sattuman seurauksena päädyin pieneen kylään, Xai-Xain ja Maputon välimaastoon. Löysin majapaikan ja asetuin taloksi.

Pikku kylässä pyörivä maitonaama tuli äkkiä tunnetuksi. Kylä ei ollut turistikohte mutta muukalainen hyväksyttiin avosylin joukkoon tummaan. Tunnit ja päivät lisääntyivät samaan tahtiin uusien tuttavien myötä.

Kun matkapäiviä oli kertynyt jo kolme kertaa enemmän kuin olin kaavaillut, aloin suunnitella paluuta Etelä-Afrikkaan. Tieto lähdöstäni levisi kylässä ja viimeisenä iltana eräs parivaljakko ilmestyi mökkini ovelle. He olivat päättäneet kutsua minut mukaansa lihanhaku-retkelle. He halusivat näyttää miten he metsästävät ja mitä he tekevät lihansa eteen. Tulkitsin sen luottamuslauseena ja kysyin kauanko retki kestäisi. Muistutin seuraavan päivän paluumatkasta ja vannotin, että minun olisi palattava viimeistään puolen yön aikaan. Veljekset vilkaisuivat toisiaan ja nyökkivät myöntymisen mer-

kiksi. He tulisivat hakemaan minut iltakuudelta. Vähän epäilytti koko juttu. Päätin kuitenkin lähteä mukaan. Olisihan tämä ainutlaatuinen mahdollisuus seurata tätä vähemmän tunnettua metsästysmuotoa aidoissa olosuhteissa, täyttää paikallisten toive viestinviejänä ja kirjoittaa tämä joskus paperille.

SEIKKAILU ALKAA

Pihaan ilmestyi maasturinrähjä, jota epäilin Pajeroksi. Autossa istui kaksi tuttua naamaa ja muutama sen näköinen vesseli, että olivat käyneet retkillään joskus ennenkin. Korjasin luuni raikkaan tuoksuiseen maasturiin. Ensimmäinen pysäkki oli paikallinen tori, josta sai olutta ja vettä. Minulle hahmottui mikä oli osuuteni valmisteluissa. Maksoin kiltisti kyläläukun täytteeksi sullotut virvokkeet ja ”osan” bensakuiluista.

Matka alkoi. Vaeltamisessa ei tuntunut olevan mitään metsästyksen liittyvää ja kysyin viimein mistä oli kyse. Toinen tutuistani kertoi että etsimme miestä, joka toimisi oppaanamme

ja johdattaisi meidät korvesta takaisin. Vastaus miellytti ja olin samaa mieltä herran tarpeellisuudesta. Retkikunta oli hiljalleen hilpeän oloista. Vilkaisin kyläläukkuun... Syytä hilpeyteen tarvitsee tuskin mainita.

Muutamien pysähdysten ja huhuilujen jälkeen ilmestyi valokiilaan kellertävä pusero ja joku kyydissä olijoista tunnisti miehen. Auto pysähtyi ja ikkunasta käytiin lyhyt keskustelu, josta päätellen miehellä ei ollut mitään hajua siitä, että olisi lähdössä mukaamme sinä iltana. Vastaväitteitä ei kuitenkaan esiintynyt ja mies kiipesi kuin orava auton katolle.

KEULA KOHTI KORPEA

Hetken päästä auto ohjattiin tieltä pensaikkoon ja pysähdyimme. Oppaamme sai siivunsa kyläläukun sisällöstä ja oli tyytyväinen. Auton perästä ilmestyi valonheitin, kaksi patjaa, köyttä ja asepuusi. Pojilla oli siis nykyaikaiset välineet. Mielenkiintoni ja pikku pelko heräsi samaan aikaan. Vaikka olimme matkalla kohti korpea, silti hirvitti ajatus kiväärinlaukauksista yön pimeydessä. Ne kuuluisivat kauas ja kave-reilla oli tarkoitus ampua useampia kertoja. Jos joku kuulisikin laukaukset, ei jäisi epäselväksi millä asialla olemme. Eikä kenelläkään ollut tietoa missä valvontapartiot liikkuivat.

Pussin kätkeistä löytyi siro pienoiskivääri. Omistaja nappasi sen käsistäni ja esitteli sitä ylpeänä. Hän oli ampunut sillä vinon pinon erilaisia antilooppeja, tähdäten aina joko päähän tai lapaan, riippuen siitä missä kulmassa ja kuinka kaukana eläin oli. Hän kertoi että meillä olisi mahdollisuus törmätä sukeltaja-, kirjo- ja ruokoantilooppeihin sekä puhveleihin. Katsoin miestä kysyvästi ja odotin jotain keventävää vastausta.

- Puhvelia pitää ampua läheltä silmään ja oikeassa kulmassa, muuten se ei kuole, hän totesi.

Enää en ollut muusta varma kuin siitä, että tuo mies oli joko umpihullu, tai sitten hän koekeli pohjolan pojan huumorintajua. Asia ei selvinnyt koskaan. Emme törmänneet puhveleihin.

Patjat köyettiin auton katolle ja valonheitin kaapelit kytkettiin akun napoihin. Opas sijoittui katolle auton etuosaan ja ampuja hänen viereensä. Minut ohjattiin istumaan hajareisin heidän taakseen, jotta pääsisin aitiopai-kalta seuraamaan toimintaa. Patjojen päällä oli yllättävän mukava istua ja katon takaosaan kiinnitetty vararengas toimi selkätukena. Retkikuntamme oli valmis ja lähti liikkeelle. Opas käytti valonheitintä etsiäkseen eläimiä ja samalla ohjasi kuljettajaa oikeille reiteille. Yhteistyö sujui saumattomasti ja matka eteni hiljalleen. Yö oli kirkas ja tähdet näkyivät selvästi.

Yhtäkkiä valokeilaan osui silmäpari, se oli sukeltaja-antilooppi. Kuljettaja sai ohjeita usealla eri kielellä ja valokiila vispasi heinikon pintaa kuin sulhanen morsianta häilynä. Seuraavalla sekunnilla antilooppi oli kadonnut. Se joko painui ruohikkoon tai loikki paikalta valokiilan osoittaessa tietä kuskillemme. Katolla viljeltiin sanoja, jotka kuulostivat korvaani hieman painokelvottomilta. Matka jatkui. Väistelimme reikiä, kiviä, puita ja satoja hämähäkinseittejä. Valonheitin kanssa huomaa kuinka paljon hämähäkkejä puskat kätkevät sisäänsä. Myös tsetse-kärpäset ja hyttysset löysivät meidät. Olin sen yön tupakkamies, savun avulla noilta inisijöiltä sai hetkeksi rauhan. Yllätyin siitä miten vähän eläimiä näimme. Tunteja oli kulunut jo useita ja ainoat saaliit olivat hyönteiset, joita liiskasimme olkapäiltä.

Valokiilasta nousi siivilleen kaksi lintua. Ne olivat noin pyyn kokoisia frankoliineja, joille ampujan reaktioista päätellen löytyi maistuva

resepti. Kahdella laukauksella linnut päätyivät Pajeron peräkonttiin. Pieni vaihtelu tapahtumiin sai porukan taas hereille ja puheensorina tuuditti kulkupeliämme eteenpäin. Ampuja ilmoitti että maasto muuttuu, ja ennen vuoroisempaa osuutta kuljemme halki alueen jossa sukeltaja-antiloopit usein viihtyvät. Olin taas terävänä kuin tikka kelon kyljessä.

Yön pimeydessä maasto näytti jotenkin suomalaiselta niityltä. Hiljensimme vauhtia ja valoheitin lakaisi niittyä laidasta laitaan. Valokiilan osuessa vasempaan takalaitaan, siihen ilmestyi kaksi vihreänä kiiluvaa valopalloa. En tiedä oliko antilooppi makuulla vai syömässä, mutta tyhjästä ylös pomppaava silmäpari sai aikaan pari hymähdytystä auton katolla. Saalis seiso valokiilassa kuin tatti ja ampuja käski kuljettajaa ajamaan lähemmäksi. Opas tarkasti etumaastoa ja viuhtoi lampullaan ajolinjoja hyttin puolelle. Kerta toisensa jälkeen antilooppi löytyi uudestaan valokiilaan ja viimein ampuja kopsautti kevyesti kattoon pysähtymismerkiksi. Pienoiskivääri nousi poskelle ja ampuja tuki kädet polviensa päälle. Antilooppi seiso viistosti päin. Mietin mielessäni miten käy. Matkaa oli noin 50 metriä ja aseena .22LR. Ampuja tuntui tietävän aseensa rajallisuuden ja kuiskasi odottavansa hetken, että eläin hieman kääntyisi. Hän ei halunnut yrittää päälaukausta, koska eläin liikahteli levottomana. Viimein antilooppi käänsi kylkensä ja laukaus lähti saman tien. Hämmästykseni eläin putosi niille sijoilleen. Auton ovi singahti auki ja etupenkillä istunut mies juoksi vauhdilla kohti saaliista. Kädessä keikkui pitkä puinen lyömäase, joka heilahti

Omistaja nappasi pienoiskiväärin käsistäni ja esitteli sitä ylpeänä. Hän oli ampunut sillä vinon pinon antilooppeja tähdäten joko päähän tai lapaan.

Valokiilaan jähmettynyt sukeltaja-antilooppi.

Tyttyväinen metsästäjä raahaa saalistaan autolle.

pari kertaa valokiilassa ja sitten suupielet levivät korviin onnistumisen merkiksi. Mies roikkotti kädessään aikuista sukeltaja-antilooppia ja kantoi sen autolle.

TOTUUS ALKAA HAHMOTTUA

Äänekäs pulina raikui hetken auton ympärillä ja tupakat savusivat. Taisi siinä sivussa kylmä-laukunkansikin narahtaa. Etulavan yläosasta löytyi pienen luodin sisäänmenoreikä. Luoti oli jaksanut raivata tiensä läpi hartialuun ja raapaisemaan selkärankaa. Miehet olivat tyttyväisiä saaliiseen. Vilkaisin auton kojelautaan upotettua kelloa. Se näytti 00.30. Nappasin ”toveriani” hihasta ja kysäisin, että olisikohan aika palata ja muistutin tulevan aamun kyydistä lento-kentälle. Alkoi paikalliset viittomakielen uutiset, johon Mosambikin tyylillä sisältyi kuuluva keskusteluosio. Pyysin pientä tulkkausta, koska en saanut mitään selvää mistä miehet puhuivat. He väittelivät siitä kuinka kaukana olimme ja kannattaisiko meidän kääntyä takaisin vai lähteä kiertämään vuoriston kautta. Seisoin haavi auki ja kuuntelin. Olin ollut siinä uskossa, että herra joka oli valittu paimeneksemme tiesi todellakin missä olimme. Päätin varmistaa asian. Sain myöntävän vastauksen, mutta myös lisäselvityksen, ettei pimeässä maastossa voi tarkalleen tietää mistä ajaa ja miten pusikot ovat muuttuneet sitten viime käynnin. Nyt alkoi Suomen poikaa ahdistaa. Kysyin oppaalta kuinka kaukana olimme polulta, jolta pusikkoon poikkesimme. Sinne oli matkaa noin 25 kilometriä... linnuntietä. Kävin sisäisen kampaillon kuohahtavan luonteeni kanssa ja päätin

pitää turpani kiinni. Matka oli liian pitkä käveltäväksi autonrenkaiden jälkiä seuraillen.

VASTOINKÄYMISET ALKAVAT

Päätimme jatkaa jahtia samaan malliin, mutta yrittää suoriutua mahdollisimman nopeasti ihmisten ilmoille. Maasto muuttui mäkisemmäksi ja neliveto kytkettiin päälle. Pehmeä hiekka sai renkaat jauhamaan tyhjää. Kuski oli terävänä eikä antanut auton kaivaa itseään liian syväälle. Siinä ryömiessä korviini kantautui outo suhahdus. Oliko se sitä mitä en halunnut edes ajatella... Vilkaissu katon reunalta vahvisti asian. Vasen takarengas oli puhjennut. Kuski vedäti tyhjällä renkaalla viime metrit ja auto nousi tasaiselle kukkulalle. Kipusimme alas auton katolta ja mittailin miesten ilmeitä. He eivät vaikuttaneet lainkaan huolestuneilta. Meillähän oli vararengas ja paikallisilla pikku nousuhumala lippalakin alla. Kävelin peräkontille ja avasin oluen. Kirkas yö toi vuorien silhuetit viehättävällä tavalla esiin taivaankannesta. Toverillani ei tuntunut olevan huolen häivää. Hän oli kotonaan siellä maastossa, ja tehnyt näitä retkiä sadat kerrat. Siis ainoa ero välillämme oli että minulle se kerta oli ensimmäinen, lentoni oli lähdössä tulevana päivänä ja mies oli juonut kahdeksan pulloa enemmän olutta kuin minä. Rupattelumme rauhoitti mieltä mukavasti ja samalla ähinä takanamme loppui. Pojat olivat saaneet pyörän vaihdettua ja katolla komeili risainen rengas. Kysyin toverilta mihin toinen vararengas oli piilotettu. Hän tuumasi ettei sellaista ole. Mitä jos sama tarina toistuu? No siten olemme kusessa, hän totesi ja virnisti val-

koiset hampaat yössä kiiluen. Kävelin takaisin kylmälaukulle ja päätin kuroa välimatkaa vähän umpeen.

Kello oli vierähtänyt parilla tunnilla eteenpäin. Joku tunnistamattomaksi jäänyt vaalea lintu päätyi jossain välissä takakonttiin. Se korrjattiin eräksi ilman suurempia seremonioita. Siinä ajelun lomassa alkoi vuoren takaa kajastaa valoa. Se antoi uskoa horjuvalle mielenrauhalle. Olisiko mahdollista, että olisimme ajelmasa jotain kylää kohti josta loistaisi valoa siinä määrin, että se kajastaisi vuorenhuipun yli? Valoilmiötä tuijottaessa oppaamme oli saanut jotain liikettä silmiinsä. Samaa lajia edustava sukeltaja-antilooppi poseerasi valonloisteessa kuin mallikoulun käynyt mannekiini. Ei tullut kuvaussessiosta antiloopille kultaa eikä kunniaa vaan luontokappale kopsahti auton perälle lajitoverinsa kylkeä lämmittämään. Suurempaa riemua ei ryhmä enää lisääntyvästä lihakuor- masta pitänyt. Väsymys oli käsin kosketeltavaa. Minua kuitenkin hymyilytti. Olinhan nähnyt poikien puuhut ja pikku vastoinkäymiset Afrikan yössä, seurannut näytelmää joka on osa heidän arkeaan. Kiemurrellut pienen kauhukuvien kanssa punnitin väsyneen mielen ja auton voimavaroja. Mutta kuljimme tasaisen varmasti eteenpäin, bensamittarin neula sojotti yli puolen välin ja moottorin lämpötila oli turvallisen alhaalla. Aloin jo nauttimaan tilanteesta kunnes automme sai osakseen seuraavan rengarikon.

Enää ei puhuttu, nyt vaan edettiin. Vauhti pidettiin matalana, ettei tyhjentynyt rengas hyppäisi pois vanteelta tai repeäisi, jolloin matkantekomme päättyisi siihen. Pääsimme hiljalleen kohti huippua jonka takaa valo kantautui. Kukkulan päältä olisi helppoa arvioida etäisyys kylään ja jatkaa matkaa vaikka jalkaisin. Kun kukkulan laki lähestyi, voimistui valon määrä liikaa... Aivan liikaa siihen verrattuna mitä suurimmastakaan seutukunnan kylästä tai kaupungista olisi voinut taivaalle irrota. Kun näkymä viimein aukeni, oli se karulla tavalla lumova. Käsittämättömän laaja maastopalo roihusi yli laaksojen ja kukkuloiden. Olimme eksyneet.

PELTI RYTISEE!

Ase oli löytänyt tiensä pussiin ja valonheitin etsi enää sopivaa reittiä autolle. Metsästysretki oli muuttunut painajaiseksi. Katsoin kelloa ja mietin mihin aikaan aurinko nousisi. Hetkessä helteeksi muuttuva sää ei olisi puolellamme, vaan laittaisi auton ja miehet koetukselle. Kuljettajamme piti neuvonpidon oppaamme kanssa ja he päättivät lyhentää oletettua tairivaltta oikaisemalla kukkulan yli. Auto kiemurteli pensaita väistellen kukkulan juurta kohti ja kuljettaja keräsi vauhtia urakkaan, joka alkoi hahmottua mahdolltomaksi. Nouseva mootto-

rin ääni kertoi, että ajokkimme joutui taistelemaan yhä enemmän. Rinne oli jyrkempi kuin se alhaalta katsottuna näytti. Opas etsi reittiä puskiin ja kaatuneiden puiden lomasta. Suurempia kurssin muutoksia ei voitu tehdä, ja automme huristi pomppien muutaman pенсаan läpi. Rinne kallistui kallistumistaan ja homma alkoi luisua lapasesta. Istuin jo osittain auton sivuoven päällä ja valmistauduin hyppäämään pois kyydistä. Kuljettaja yrityi ohittaa palmua, mutta tajusi että jos ajaisi ylemmäs, se ei tulisi päättymään hyvin. Kuski pyöritti vimmatusti ohjauspyörää alarinteen suuntaan. Auto kääntyi kunnes alkoi valua sivuttaen alaspäin. Hyppäsin kyydistä ja seurasin kun auto rymisti kohti puuta. Auton kylki sai mojavon muiston törmäyksestä. Astinlaudat olivat taipuneet tiiviisti kylkeen ja kylki takaistuimeen. Lapion ja viidakkoveitsen avustuksella auto taivutettiin taas valittuun kulkusuuntaan. Tällä kertaa kohti suoraan alas rinnettä. Notkon pohjalta aloimme kiertää kukkulaa. Tuntia myöhemmin opas sai hepulin. Valokiilassa komeili jotain ihmetelemisen ja kiljumisen arvoista. Mietin jo ajan tilaamista optikolle sillä en löytänyt näkökenttääni mitään. Ukot puhuivat kuin papupadat ja opas röyhistelivät rintansa. Iloiset kasvot kääntyivät suuntaani ja näkivät naamalleni ilmestyneen kysymysmerkin. Toveri tulkkasi, että edessä on polku jota pitkin löydämme kotiin. Hajonnut rengaskin oli yllättävän hyvin kuosissa ja mikä tärkeintä, edelleen vanteella. Jos rengas jaksaisi samaan malliin, niin kolmen tunnin päästä olisimme kotona. Suurin stressi oli poissa ja ajattelin kaivautua takapenkille nukkumaan.

Suunnitelmaan tuli pikku muutos kun löysin itseni kuskinpukilta. Toveri ilmoitti että oli vuoroni osallistua talkoisiin. Nostin kiltisti kyntä ja ohjasin Pajeroa pitkin polkua. Vilkaisin taustapeiliin. Isännät nukkuivat toistensa olkapäitä vasten, tasainen kuorsaus vahvisti ettei

kyse ollut näköharhasta. Matkalla näimme kirjoantiloopin joka sai rauhassa jatkaa syömistään. Kellään ei ollut enää intoa kaivaa asetta suojuksestaan, vaikka tarjolla olisi ollut retkemme suurin saalis. Kiipesimme lukuisten kukkuloiden ja mäkien yli ja maasto muuttui tasaiseksi. Lähestyimme Intian valtameren poukamaa ja ajoimme pehmeässä hiekassa. Kello seitsemän aamulla Pajero jämähti hiekkaan kuin laasti muurasastiaan. En saanut autoa eteen enkä taakse. Kuorsaus lakkasi takapenkillä ja isännät huomasivat, että ”kamelimme” oli parkkeerattu tiukasti hiekkaan. Mies vaihtui kuskinpenkillä useamman kerran ja totesimme että tällä kokoonpanolla emme saisi autoa yli pehmeän hietikon. Otsat hiessä istuimme taas kerran alas.

APUA AHDISTUKSEEN

Viisi minuuttia myöhemmin tapahtui jotain mieltä ylentävää. Sarastavan aamun saattelemana meitä lähestyi iloisesti puliseva joukko. Huutelu alkoi jo kaukaa. Toverini selitti, että hiekan ja Pajeron välillä käydyin taistelun äänet olivat kantaautuneet läheiseen kylään, ja joukko riensivät auttamaan meitä. Hienoa! Lisääntyneen työntövoiman ansiosta Pajero punnersi itsensä yli pehmeimmän hiekkakentän ja kaikki olivat tyttyväisiä. Jaoin kaikki taskuista ja repusta löytyneet kolikot apujoukoille. Siinä samalla vaihdoinme kuljettajan ja sain kömpiä takapenkille. Sekuntia myöhemmin olin unessa. Heräsin kolinaa ja rynkytykseen. Silmien avauduttua ymmärsin, että olimme saapuneet takaisin kylään josta lähdimme. Tuon kylän pääkatua koristaa asfaltti ja vanne kikkatti mukavasti sitä vasten. En malttanut olla avamatta ovea ja tarkastaa renkaan ulkonäköä. Näytti kuin vappuviuhka olisi pyörinyt sahalaitaisen metallikehän ympärillä. Kaarroidemme mökin pihaa ja keräsin vähäiset tavaran autosta. Kello oli viittä yli yhdeksän. Seuraavaksi oli väsyneiden retkeilijöiden aika sanoa hyvästi.

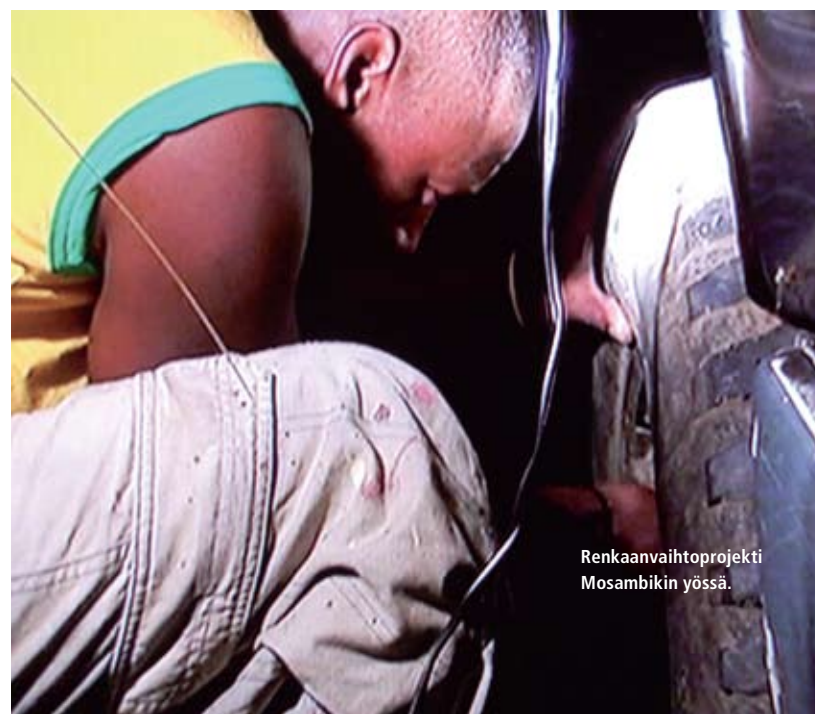

Toinen saaliiksi päättynyt antilooppi. Luodinreikä näkyy silmän vieressä.

Paiskasimme kättä ja pyysin toveriani tulkkamaan muulle ryhmälle kiitokset seikkailusta. Hymyillen he pyysivät liittymään seuraan uudelleen jos joskus eksyisin niille kulmille. Toveri luki ajatukseni ja emme kommentoineet asiaan sen enempää. Myönsin rehellisesti mitä ajattelin pikku retkestämme. Nyt mökin pihalla seisoesassa se tuntui ihan kokemisen arvoiselta. Samalla vannoin etten ikinä enää kiipeäisi Pajeron katonle ja lähtisi vastaavalle retkelle uudestaan. Ilman navigaattoria ja sateliittipuhelinta tuo voisi olla hengelle hupaa touhua. Ukko naurovi vedet silmissä ja kysyi mitä ne laitteet olivat. Eihän siinä voinut kuin hymyillä ja taputtaa miestä olalle. Auton ovi pamahti kiinni ja Pajero lähti linkuttamaan vaivalloisesti eteenpäin. Muutaman metrin jälkeen peruutusvalo syytyi ja auto lipui takaisin. ”Muista sitten mitä lupasit, kirjoita se artikkeli”.

JÄLKIPYYKKIÄ

Sanotaan että aika kultaa muistot, ja niin kävi tälläkin kertaa. Muistiinpanoista heijastuva hetkittäinen ahdistus ja kiukku on poissa. Neljän jälkeen yöllä en ollut enää kirjoittanut rivikäköä. Se kertoo jotain loppuyön ja aamun tunnelmista. Tarinassa ei myöskään keskitytty haavoittuneen sukeltaja-antiloopin jahtaamiseen kaikkine koukeroineen, sillä siitä voisi jo kirjoittaa jutun itsessään. Eli yksi haavakko tämänkin retken jäljiltä maastoon jäi. Syynä oli yksiselitteisesti liian tehoton ase. Antilooppia yritettiin kyllä tavoittaa ja päivänvalossa se ehkä olisikin päässyt nopeammin hengestään mutta yön pimeys asetti omat rajoituksensa. Antilooppi jäi haaskansyöjien hoidettavaksi. Saaliiksi tuli kokonaisuudessaan 2 antilooppia ja 3 lintua. Retkelle mittaa noin 14 tuntia. Olen edelleenkin hämmästyneet siitä miten vähän eläimiä havaitsimme yön aikana. Helpolta ei paikallisten lihansaanti vaikuttanut, mutta epäilemättä nämä yölliset partiot ja päiväisin liikkuvat hiljaisien pyyntimenetelmien suosijat ovat osansa riistasta verottaneet. ▣

Renkaanvaihtoprojekti Mosambikin yössä.